

"ולקח למיטה שתי ציפורים חיות טהורות"

הלקח הנשגב מהציפור השחווטה להתבונן בשפלות עצמו מהציפור החיה הפורחת בשמים להתבונן בגדלות הבורא

בהר סיני (שם כז-לד): "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני".

יש להוסיף טעם לשבח על מה שבחרו רבותינו לחבר בין פרשת תזריע לפרשת מצורע, כי כאשר נתבונן נראה שבפרשת תזריע מדבר הכתוב על הנגעים הבאים על האדם בתור עונש, שמטעם זה הוא נסגר בדד מחוץ למחנה שבעה ימים, ואילו בפרשת מצורע מדבר הכתוב על הקרבן שצריך המצורע להביא ביום טהרתו, לכן ראוי לחבר בין שתי הפרשיות הללו, כדי לקרוא לא רק על הנגעים הבאים על האדם כעונש, אלא גם על התיקון שהוא צריך להביא ביום טהרתו.

הקשר הנפלא בין תזריע מצורע לחג השבועות זמן מתן תורתנו

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב, להתבונן בלקח הנשגב שאנו חייבים ללמוד מהתיקון של המצורע, ביום טהרתו מהנגעים שבאו עליו כעונש על מעשיו, על ידי הבאת קרבן שתי ציפורים חיות טהורות, ציפור אחת שוחטים, וציפור אחת משאירים בחיים ושולחים על פני השדה. והנה הם הפסוקים בפרשת מצורע (שם יד-א):

"וידבר ה' אל משה לאמר, זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע, וצוה הכהן ולקח למיטה שתי ציפורים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב. וצוה הכהן ושחט את הציפור האחת אל כלי חרש על מים חיים, את הציפור החיה יקח אותה ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזוב, וטבל אותם ואת הציפור החיה בדם הציפור השחווטה על המים החיים, והזה על המיטה מן הצרעת שבע פעמים וטיהרו ושלח את הציפור החיה על פני השדה".

וקללותיה לפני חג השבועות, אבל מצד שני אנו רוצים לקרוא פרשת במדבר לפני חג השבועות, כדי להפסיק בין התוכחות שבפרשת בחוקותי לחג השבועות.

ובכן זאת היא הסיבה שבשנה פשוטה אנו מחברים את כל הפרשיות הללו, כי רק ככה נוכל להקדים את הקריאה בפרשת במדבר לפני חג השבועות, ולהפריד בכך בין הקריאה של התוכחות בפרשת בחוקותי לחג השבועות. ואילו בשנה מעוברת שמפאת חודש אדר הנוסף ניתוספו לשנה ארבע שבתות, אנו מפרידים את ארבע פרשיות הללו מסיבה זו, כדי שתצא הקריאה בפרשת במדבר סמוך לחג השבועות.

והנה הטעם שבחרו רבותינו לחבר פרשיות הללו, הוא משום שיש להן קצת קשר זו עם זו, הא כיצד, פרשיות ויקהל פקודי, בשתייהן מדבר הכתוב בענין מלאכת המשכן וכליו. פרשיות תזריע מצורע, בשתייהן מדבר הכתוב בעניני נגעים. פרשיות אחרי מות קדושים, בפרשת אחרי מדבר הכתוב על התרחקות מן העריות, ובפרשת קדושים מדבר הכתוב על התקדשות בעניני עריות, כמו שפירש רש"י (ויקרא יט-א): "קדושים תהיו, הווי פרושים מן העריות".

פרשיות בהר בחוקותי, בפרשת בהר מדבר הכתוב על מצות שמיטה, ובפרשת בחוקותי מדבר הכתוב על עונש הגלות בגלל שלא שמרו שמיטה (שם כז-לד): "אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה, ואתם בארץ אויביכם אז תשבות הארץ והרצת את שבתותיה". זאת ועוד, פרשת בהר פותחת בהר סיני (שם כה-א): "וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר". ופירש רש"י בשם תורת כהנים, מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני, אף כל המצות נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, ופרשת בחוקותי מסתיימת

בשבת קודש הבאה עלינו לטובה אנו קוראים יחד את שתי הפרשיות תזריע-מצורע, כי כן הוא הסדר בכל שנה פשוטה [שאינה מעוברת עם שני חדשי אדר] לחבר ארבעה זוגות של הפרשיות: ויקהל-פקודי, תזריע-מצורע, אחרי מות-קדושים, בהר-בחוקותי, ואילו בשנה מעוברת שיש חודש אדר נוסף, אנו מפרידים את כל הפרשיות הללו. הסיבה לכך היא לפי מה ששינינו בגמרא (מגילה לא:):

"תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל, שיהו קורין קללות שבתות כהנים [בפרשת בחוקותי] קודם עצרת [לפני חג השבועות], ושבמשה תורה [בפרשת כי תבא] קודם ראש השנה. מאי טעמא, אמר אביי ואיתימא ריש לקיש, כדי שתכלה השנה וקללותיה". ומקשה בגמרא: "בשלמא שבמשה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה", לפני ראש השנה, "אלא שבתות כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא", ומתריך: "אין עצרת נמי ראש השנה היא, דתני ובעצרת [נידונים] על פירות האילן".

וכתבו התוספות (שם ד"ה קללות) הטעם, שאין אנו מסמיכים הקריאה בפרשת בחוקותי לחג השבועות, והקריאה בפרשת כי תבוא לראש השנה, אלא אנו מפסיקים תמיד עם הקריאה בפרשת במדבר לפני חג השבועות, והקריאה בפרשת נצבים לפני ראש השנה: "לפי שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ראש השנה, בפרשה שלא תהא מדברת בקללות כלל, שלא להסמיך הקללות לראש השנה, ומטעם זה אנו קורין במדבר סיני קודם עצרת, כדי שלא להסמיך הקללות שבבחוקותי לעצרת".

נמצא לפי זה כי מצד אחד אנו רוצים לסמוך את קריאת התוכחות בפרשת בחוקותי כמה שיותר לחג השבועות, כדי שתכלה שנה

ביאור הגמרא: "אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר יהב חכמתא לחכימינן"

ערוגת הבשם: הקב"ה נותן חכמה למי שיש בו ענוה חכמ"ה אותיות כח מ"ה בבחינת "ונחנו מה"

אהבת שלום: צריך לעבוד את ה' בב' בחינות "מה" שפלות עצמו "מה אנוש", גדלות הבורא "מה אדיר שמך"

צמח צדיק: "ולא יכלו להת-מה-מה" - להתבונן בב' בחינות מ"ה שפלות עצמם וגדלות הבורא

והנה רש"י מפרש שכל הדברים הללו הם תיקון, על מה שחטא המצורע בלשון הרע ובמה שנתגאה על הבריות: "לפי שהנגעים באין על לשון הרע שהוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו ציפורים שמפטפטין תמיד בצפצוף קול. ועץ ארז, לפי שהנגעים באין על גסות הרוח. ושני תולעת ואזוב, מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב".

ודקדקו המפרשים, מאחר שהמצורע צריך להביא קרבן טהרה ציפורים המפטפטים תמיד בקול, כדי לכפר בכך על מה שהרבה לפטפט לשון הרע, מדוע אם כן צוה הקב"ה להביא שתי ציפורים, ולשחוט רק ציפור אחת, ואילו את הציפור השנייה משלחים חיה על פני השדה, ולכאורה היה צריך לשחוט את שתיהן.

וכבר נשנה בזה ביאור נפלא מכ"ק מרן רבי יהושע מבעלזא זי"ע על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת תזריע מו:), כי כמו שהחוטא מקבל עונש על לשון הרע שלא היה צריך לדבר, כך הוא מקבל עונש על דיבורי קודש של תורה ותפלה שהיה צריך לדבר ולא דיבר. הנה כי כן מטעם זה מביא המצורע שתי ציפורים, ציפור אחת באה לכפר על מה שדיבר דיבורים אסורים, לכן שוחטים אותה לרמוז שיפסיק לפטפט, אולם הציפור החיה באה לכפר על שלא עסק בתורה ותפלה, לכן משאירים אותה חיה לפטפט לרמוז בכך שיעסוק בתורה ותפלה עכדה"ק.

אולם כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, נראה לבאר עוד הענין שנצטווה המצורע להביא שתי ציפורים, אך לשחוט רק ציפור אחת ואילו את הציפור השנייה משאירים בחיים, ואגב נבאר גם כן הטעם שצוה הקב"ה לטבול את הציפור החיה יחד עם עץ הארז והאזוב בתוך הדם של הציפור השחווטה.

"אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה"

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה, על פי מה שנשים לב להתבונן על עבודת הקודש המוטלת עלינו בימים הללו של ספירת העומר, שהם הכנה לקראת קבלת התורה בחג השבועות הבא עלינו לטובה. נקדים מה ששינו בגמרא (ברכות נה:).

"אמר רבי יוחנן, אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר (דניאל ב-כא) יהב חכמתא לחכימינן ומנדעא לידועי בינה. שמע רב תחליפא בר מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו,

אמר ליה אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה דכתיב (שמות לא-י) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה".

נשכיל להבין מזה שהעבודה הגדולה לקראת קבלת התורה היא, שיזכה האדם להיות בבחינת "חכם", כי בזכות זה ישפיע לו הקב"ה חכמת התורה בבחינת: "יהב חכמתא לחכימינן". אלא שכבר נתייגעו המפרשים לבאר, מהי החכמה הראשונה שצריך אדם להשיג בכוחות עצמו, כדי שיזכה אחר כך שישפיע לו הקב"ה מחכמתו.

חכמ"ה הראשונה היא ענוה כח מ"ה

ביאור נפלא על כך מצינו ב"ערוגת הבשם" (פרשת תצוה בפסוק ואתה הקרב אליך), על פי מאמר הגמרא (תענית ז:): "למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב (ישעיה נה-א) הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". וכן שינו בגמרא (סוטה ה:): "לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני". ועוד בגמרא (פסחים טו:): "כל המתיהרר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו".

ה"ערוגת הבשם" מביא על כך מה שמבואר בספרים הקדושים, כי חכמ"ה היא אותיות כ"ח מ"ה שרומז על מדת הענוה, כמו שאמר משה רבינו בגודל ענוותנותו (שמות טז-ז): "ונחנו מה". ויש לציין המקור לכך מדברי הרה"ק מראפשיץ זי"ע ב"זרע קודש" (פרשת חקת): "וזה מורה אותיות מחשב"ה - חשב מ"ה, לחשוב תמיד בשפלותו, על דרך ונחנו מה, ועל דרך זה חכמ"ה - כח מה".

הגה"ק בעל "בן איש חי" כתב בפירושו "בן יהודיע" על אגדות הש"ס (שבת פט:): "כי ידוע שהתורה נקראת חכמ"ה שהיא כח מ"ה, לרמוז מי שיש לו ענוה אמיתית שהיא במדרגת 'מה',

זה ראוי שתקרא התורה על שמו". בפירושו "בניהו" (פסחים טו) הוא מוסיף לפרש בזה דקדוק לשון הגמרא (שם): "כל המתיהרר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו". כי היות שבחינת חכמ"ה היא אותיות כח מ"ה, כי אין החכמה נקנית אלא למי שהוא עניו בבחינת מ"ה, לכן כל המתיהרר שאין בו מ"ה שהיא ענוה "חכמתו" מסתלקת ממנו.

יש להוסיף כי גם בדרך הפשט מצינו קשר נפלא בין "חכמה" למדת הענוה, לפי מה ששינו במשנה (אבות פ"ד מ"א): "איזהו חכם הלומד מכל אדם". הרי לנו דברים ברורים כי המשמעות של חכמה היא, שחכם מכיר ויודע שהוא רחוק מלהשיג תכלית החכמה, וההוכחה לכך היא שהוא מוכן ללמוד מכל אדם, והרי זה מתקשר עם הרמז של חכמ"ה - כח מ"ה, שהוא מכיר שהוא בבחינת מ"ה ומחמת זה הוא לומד מכל אדם.

נחזור לדברי ה"ערוגת הבשם" שמפרש לפי זה פירוש הכתוב: "יהב חכמתא לחכימינן", כי מתחילה צריך איש ישראל לעמוד על חכמ"ה הראשונה, שידבק במדת הענוה להיות שפל ברך בבחינת כח מ"ה, ובזכות זה ישפיע לו הקב"ה "חכמת" התורה היורדת כמים למקום נמוך, כמו שבחר הקב"ה מטעם זה לתת את התורה על הר סיני כדי ללמדנו מדת ענוה, אלו תוכן דבריו המתוקים.

"ולא יכלו להתמהמה" - לעבוד את ה' בב' בחינות מ"ה

אמנם לפי פירושו צריך ביאור מה שאמר רבי יוחנן: "אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר יהב חכמתא לחכימינן". שהרי לפי מה שנתבאר כי המושג של חכמ"ה מצד האדם, אשר בזכותה הוא מקבל חכמה מהקב"ה היא ענוה בבחינת כח מ"ה, אם כן מהו הרמז בחכמה

**בימי הספירה צריך לקנות חכמ"ה
כח מ"ה מדת ענוה**

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מהי העבודה המוטלת עלינו בימי הספירה לקראת קבלת התורה, כי מאחר שביציאת ישראל מטומאת מצרים: "לא יכלו להתמהמה", שלא יכלו להתבונן בשתי בחינות מ"ה, כי לא יכלו להתבונן בשפלות עצמם בבחינת: "מה אנוש כי תזכרנו", ומטעם זה לא יכלו להתבונן בגדלות הבורא בבחינת: "מה אדיר שמך בכל הארץ", כי לא היו יכולים לקבל את התורה חכמתו של הקב"ה, שהרי אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש לו חכמ"ה מדת ענוה בבחינת כח מ"ה.

לכן הקדים הקב"ה לישראל רפואה למכה, שנתן להם את שבע השבתות של ימי ספירת העומר, שבהן צריך לעבוד על תיקון ז' המדות על ידי מדת הענוה, שישכילו להבין כמה רחוקים הם עדיין מתיקון המדות, כמו שכתב ב"עבודת ישראל" (ליקוטים תהלים מב), כי העבודה בימי הספירה היא לבוא לידי ענוה ושפלות רוח לקראת קבלת התורה.

והוסיף לבאר בזה רמז הכתוב (תהלים מב-ה): **"כי אעבור בסך אדם עד בית אלקים"**. פירושו: **"כי אעבור בסך"**, רומז על איש ישראל שעובר בסך ימי הספירה כמספר אדד"ם בגימטריא מ"ט ימי הספירה. **"עד בית אלקים"**, הוא יום מתן תורה זמן קבלת התורה, ועיקר העבודה במ"ט ימי הספירה הוא להיות כתינוק היונק משדי אמו, שאין לו שום מזון בכוחות עצמו כי אם מה שמקבל מאמו. וזהו בבחינת אדד"ם אותיות ד"ד א"ם כתינוק היונק מחלב אמו, כן צריך איש ישראל לדעת שאין לו כלום כי אם ממה שמקבל מהקב"ה, ובזכות זה יזכה לקבל את התורה בחג השבועות.

כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע הוסיף לפרש בזה מה שדרשו במדרש (ויק"ר כח-ג) על מה שכתוב בספירת העומר (ויקרא כג-טו): **"שבע שבתות תמימות תהיינה - אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום"**. הכוונה בזה, ששלימות ימי הספירה היא, **"בזמן שישראל עושין רצונו של מקום"**, שמתבוננים בשפלות עצמם שהיא רצונו של מקום, כמאמר הגמרא הנ"ל (סוטה ה): **"לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הניח הקב"ה כל ההרים והשרה שכניתו על הר סיני"** שהוא הנמוך שבהרים, הרי כי רצונו של מקום הוא שהאדם יחזיק עצמו במדת ענוה עכדה"ק.

**עבודת ישראל: העבודה בימי הספירה תיקון המדות
על ידי שיתבונן בשפלות עצמו בבחינת "מה אנוש"**

**בזכות שפלות עצמו בימי הספירה בבחינת "מה אנוש"
מקבלים התורה בחג השבועות בבחינת "מה אדיר שמך"**

**המצורע שנתגאה ולא התבונן בשפלות עצמו
אינו זוכה להשגות התורה שרואים בה גדלות הבורא**

**הזויכוח בין הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא זי"ע
והכרעת המגיד ממועזריטש זי"ע להקדים שפלות עצמו**

מלמעלה, כי חכמ"ה של אדם היא בבחינת כח מ"ה מדת ענוה: **"מה אנוש כי תזכרנו"**, אבל חכמ"ה של הקב"ה מלמעלה שהיא גם כן בבחינת כח מ"ה, היא רמז על גדלות הבורא בבחינת: **"מה אדיר שמך"**, כי על ידי התורה שהיא חכמתו של הקב"ה זוכה האדם לראות גדלות הבורא.

הנה כי כן זהו שאמר רבי יוחנן: **"אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר ייב חכמתא לחכימין"**. כי אם האדם מקדים לקנות בנפשו חכמ"ה שהיא מדת ענוה בבחינת כח מ"ה, שמחזיק עצמו בשפלות בבחינת: **"מה אנוש כי תזכרנו"**, מגלה לו הקב"ה חכמ"ה של תורה שהיא גם כן בבחינת כח מ"ה, כי על ידי התורה יזכה לראות גדלות הבורא בבחינת: **"מה אדיר שמך בכל הארץ"**.

יומתק לפרש בזה מה ששינוי במשנה (אבות פ"ב מ"א): **"דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים"**. ופירושו ב"תולדות יעקב יוסף" (פרשת ויקרא) וב"קדושת לוי" (פרשת מצורע), וב"נפש החיים" (פרק ד): **"דע מה למעלה - ממך"**, כלומר כל מה שנעשה למעלה הכל הוא ממך, ממה שאתה עושה למטה כן חקוק למעלה.

לפי דברינו יש לומר כי התנא נתכוון ללמדנו בזה: **"דע מה למעלה ממך"**, תדע נאמנה כי אם אתה רוצה להמשיך בחינת מ"ה מלמעלה, שהיא הגילוי של חכמת התורה מהקב"ה בבחינת: **"מה אדיר שמך בכל הארץ"**, הנה הכל הוא **"ממך"** שתקדים להתנהג בבחינת מ"ה שהיא מדת הענוה בבחינת: **"מה אנוש כי תזכרנו"**, ועל ידי זה תגרום לעורר שגם הקב"ה יתנהג למעלה בבחינת מ"ה, לגלות לך חכמת התורה שיש בה גדלות הבורא בבחינת: **"מה אדיר שמך"**.

שהקב"ה נותן לו, שהרי גם חכמ"ה זו היא אותיות כח מ"ה, ואיך שייך מושג זה כלפי הקב"ה שהוא שלם בתכלית השלימות.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שהביא ב"צמח צדיק" להרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויז'ניצא זי"ע (פרשת לך לך ד"ה ויאמר ה' אלקים במה אדע) בשם זקינו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע בעל "אהבת שלום", שכל איש ישראל צריך שיהיה לו תמיד ב' בחינות של "מה" - מ"ה אחד הוא רמז על גדלות הבורא, כמו שכתוב (תהלים ח-ב): **"ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ"**, וכן צריך שיהיה לו מ"ה שני שהוא רמז על שפלות עצמו, כמו שכתוב (שם ה): **"מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו"**.

והוסיף לפרש בזה בדרך רמז מה שדרשו בגמרא (פסחים סח): **"כתוב אחד אומר (בשביעי של פסח דברים טז-ח) עצרת לה' אלקיך, וכתוב אחד אומר (בשמיני עצרת במדבר כט-לה) עצרת תהיה לכם... חלקהו חציו לה' וחציו לכם"**. הרמז בזה כי **"לכם"** בגימטריא ב' פעמים מ"ה, ועל האדם מוטל לחלק **"לכם"** זה לשני חלקים, **"חציו לה'" - מ"ה אחד לה' לראות גדלות הבורא: "מה אדיר שמך בכל הארץ"**, **"וחציו לכם" - מ"ה השני לראות שפלות עצמו: "מה אנוש כי תזכרנו"**.

ב"אמרי יוסף" (פרשת לך לך דף סו ע"ג) מביא ששמע בשם ה"צמח צדיק", שהוסיף על דברי זקינו רמז נפלא על מה שכתוב ביציאת ישראל ממצרים (שמות יב-לט): **"ולא יכלו להתמהמה"**. כי מפאת היותם שקועים במצרים במ"ט שערי טומאה, לא יכלו להתבונן בגדלות הבורא ובשפלות עצמם. וזהו רמז הכתוב: **"ולא יכלו להתמהמה"** - שלא יכלו להתבונן בב' פעמים מ"ה - מ"ה - **"מה אדיר שמך"**, **"מה אנוש כי תזכרנו"**.

מעתה יש לומר כי זהו ביאור חכמת האדם מלמטה, שקדמה לחכמה שהקב"ה נותן לו

נמצא לפי זה כי כל זמן שלא נתרפא מצרעתו כי עדיין היה לקוי בקליפה של גסות הרוח, לא היה ראוי לעסוק בתורה, שהרי אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמ"ה שהיא כח מ"ה. ולכן מבואר במדרש (ויק"ר טז-ד): "זאת תהיה תורת המצורע, הדא הוא דכתיב (תהלים נ-ז) ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך". כלומר עד שלא נתרפא מצרעת הגאווה הרי הוא רשע שאין הקב"ה רוצה בתורתו, ורק אחרי שנתרפא מגאוותו נאמר: "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו".

לכן צוה הקב"ה שיביא שתי ציפורים לטהרתו, וישחט תחילה ציפור אחת כדי להזכיר לו את שפלות עצמו, שסוף כל אדם למיתה, ויזכור היטב מה ששינינו במשנה (אבות פ"ו מ"י):

"שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם, לא כסף ולא זהב, ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר (משלי ו-כב) בהתהלך תנחה אותך, בשכבך תשמור עליך, והקיצות היא תשיחך, בהתהלךך תנחה אותך בעולם הזה, בשכבך תשמור עליך בקבר, והקיצות היא תשיחך לעולם הבא".

ואילו הציפור החיה ששולחים על פני השדה, כדי שתפרוש את כנפיה לרחף במרחבי הרקיע, היא לקח נשגב למצורע שקלקל את מחשבתו במחשבות של גאווה וכבוד עצמי, כי מעתה אחרי שהתבונן בשפלות עצמו, יעלה את מחשבתו לשמים להתבונן בגדלות הבורא כמאמר הנביא (ישעיה מ-ו): "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה".

הנה כי כן כל זה מתקשר להפליא עם עבודת ה' המוטלת עלינו בימי הספירה, שהם ימי הכנה לקראת קבלת התורה, כי אחרי שכל אחד מאתנו יצא בחג הפסח מגלות מצרים הפרטית שלו, אסור לנו להיות בבחינת: "ולא יכלו להתמהמה", אלא עלינו להתבונן בשתי בחינות מ"ה - שפלות עצמנו בבחינת: "מה אנוש כי תזכרנו", וגדלות הבורא בבחינת: "מה אדיר שמך בכל הארץ", ובזכות זה נזכה לקבל את התורה בחג השבועות הבא עלינו לטובה.

(בראשית כח-ב): "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו".

ופירש פסוק זה בדרך עבודה, כי לפני שאיש ישראל מתפלל לפני הקב"ה צריך שיתבונן בשפלות עצמו בבחינת: "סולם מוצב ארצה", ואחר כך יתבונן בגדלות הבורא בבחינת: "וראשו מגיע השמימה", ועל ידי זה יזכה: "והנה מלאכי אלקים", המלאכים שנבראו מהתפלות, "עולים למעלה בשמים ואחר כך "ויורדים בו" להשפיע לו שפע רב טוב. והנה הדברים בלשון קדשו:

"והנה סולם מוצב ארצה, רוצה לומר התפילה שהיא עולה למעלה לזה רומז סולם, היה מוצב ארצה דהיינו שהתחלתו היתה מוצב ארצה שהיה מסתכל בשפלותו, וראשו מגיע השמימה היינו רוממות אל, ופעל על ידי זה, והנה מלאכי אלקים עולים, רצונו לומר התפילות והדיבורים הקדושים שעולים למעלה לעולמות העליונים שהם נקראים מלאכים, ויורדים בו, רוצה לומר אותם הדיבורים עצמם ירדו בו, דהיינו בקרבו שניתוסף לו קדושה".

ונראה לבאר הטעם שראוי להקדים שפלות עצמו, כי על ידי שיקדים האדם להתבונן בשפלות עצמו יזכה להשיג אחר כך גדלות הבורא, שהרי אין הקב"ה נותן חכמ"ה של מעלה שהיא גדלות הבורא בבחינת כח מ"ה - "מה אדיר שמך", רק למי שהקדים לקנות חכמ"ה של מטה שהיא מדת ענוה בבחינת כח מ"ה - "מה אנוש כי תזכרנו", לכן טוב יותר להקדים שפלות עצמו כי על ידי זה יזכה להשיג גדלות הבורא בבחינת: "יהיב חכמתא לחכימין".

ציפור השחווטה שפלות עצמו ציפור החיה גדלות הבורא

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הענין שצוה הקב"ה למצורע ביום טהרתו, להביא שתי ציפורים חיות טהורות, האחת לשחיטה והשניה להשאירה בחיים, שהרי כבר למדנו מדברי רש"י הטעם שצוה הקב"ה שיביא עץ ארז ושני תולעת: "לפי שהנגעים באין על גסות הרוח. ושני תולעת ואזוב, מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב".

ולפי מה שנתבאר התכלית בזה, כי בשבע שבתות תמימות של ימי הספירה, צריך כל אחד מישראל לקנות חכמ"ה הראשונה שהיא מדת השפלות בבחינת כח מ"ה, שישכיל להבין שמצד מעשיו הוא בבחינת: "מה אנוש כי תזכרנו", כדי שעל ידי זה יזכה בחג השבועות לקבל את התורה חכמתו של הקב"ה, שהיא בבחינת כח מ"ה לראות גדלות הבורא בבחינת: "מה אדיר שמך בכל הארץ". ובכך יושלם התיקון מה שלא יכלו להתמהמה"ה במצרים.

הכרעת המגיד מועזריטש זי"ע שיטוב יותר להקדים שפלות עצמו

בדרך המלך נלך לבאר לפי האמור מה שצוה הקב"ה למצורע להביא שתי ציפורים, על פי מה שהביא בספר "תשואות חן" להרה"ק רבי גדליה מליניץ זצ"ל (ליקוטים שבסוף הספר ד"ה שמעתי) עדות נאמנה, ששמע מפה קדשו של רבו הרבי ר' זושא זי"ע בעצמו, שהתווכח פעם עם אחיו הרבי רבי אלימלך זי"ע, האם יותר טוב להקדים התבוננות בשפלות עצמו ועל ידי זה יבוא להתבונן בגדלות הבורא, או שיותר טוב להקדים התבוננות בגדלות הבורא ועל ידי זה יבוא להתבונן בשפלות עצמו. הנה הדברים בלשון קדשו:

"שמעתי מפה קדוש המנוח הרב מוה"ר זושא מאניפאלי, שפעם אחת היה מתווכח עם אחיו המפורסם מוה"ר אלימלך, שאחד מהם אמר שהעיקר הוא שיהיה האדם מקודם שפל רוח לתכליתו, עד שמגודל השפלות יבוא אחר כך להבין גדלות הבורא יתברך, ואחד מהם אמר בהיפוך, שיסתכל מקודם בגדלות הבורא ברוך הוא, ומצד זה יבוא אחר כך להכרת שפלות עצמו על נכון. ושאלו את הרב המגיד רבינו הקדוש מו"ה דוב בער זצוק"ל, שיכריע ביניהם עם מי האמת, וצדקו יחדיו דברי שניהם בעיניו, ואמר שאלו ואלו דברי אלקים חיים הם, אך מדריגה זו שחושב מקודם שפלות עצמו היא מדריגה הגדולה מחברתה".

ויש להעיר בזה ממה שמצינו ב"נועם אלימלך" (פרשת ויצא ד"ה או יאמר ויצא) סימוכין לכך, שצריך להקדים שפלות עצמו לפני גדלות הבורא, ממה שפירש הכתוב אצל יעקב אבינו